

УДК 793.3.071.4

*Олександра ПИСАРЄВА, магістрантка
кафедри хореографії Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка (науковий керівник –
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри хореографії
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка Тетяна
БЛАГОВА)*

СТРУКТУРА ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-ХОРЕОГРАФА

У статті проаналізовано структуру індивідуального стилю діяльності педагога-хореографа, розкрито поняття та структуру індивідуального стилю діяльності педагога, розглянуто різну класифікацію індивідуальних стилів, охарактеризовані основні аспекти, в яких проявляється індивідуальний стиль.

***Ключові слова:** індивідуальність, індивідуальний стиль діяльності, педагог, індивідуальний стиль діяльності педагога-хореографа.*

Педагог – важлива та цінна людина в житті кожного учня, студента та вихованця. Вкрай необхідно, щоб педагог володів усіма професійними навичками успішної взаємодії з учнями, розробив певну систему та сформулював поведінкові правила, які приведуть до позитивних показників співпраці «вчитель-учень». Однією із таких навичок є педагогічна майстерність.

Мета статті – дослідити структуру індивідуального стилю діяльності педагога-хореографа; визначити основні аспекти, з яких складається індивідуальний стиль педагога; зазначити основні чинники, які впливають на позитивну взаємодію «педагог-учень».

Дослідниця педагогічної діяльності Н. Нікітіна вказує, що «педагогічна діяльність – це взаємодія особистісно-ділових якостей та професійної компетентності викладача, як комплекс властивостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійно-педагогічної діяльності [1, с. 67].

Внаслідок того, що учні багато часу проводять в школі на заняттях, виробився тісний зв'язок учень-педагог. Саме тому учні часто наслідують вчителя, беруть з нього хороший приклад чи перебирають на себе певні правила й звички. Найчастіша така ситуація сприяє формуванню гуманної життєвої позиції школяра, виховуючи повагу до прав людини та особистих свобод. Зрозуміло, що тут варто зазначити високе моральне виховання та стійкі моральні принципи самого педагога, який не подасть поганого чи негативного прикладу. На цій основі впливає ще один важливий аспект педагога – індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Поняття «індивідуальний стиль діяльності» розробили В. Мерлін та Є. Клімов у другій половині ХХ століття. В. Мерлін вперше його застосував і дав таке визначення: «це система взаємопов'язаних дій, з допомогою яких досягається певний результат, і визначається властивостями різних ієрархічних рівнів –

нейродинамічними, психодинамічними особливостями особистості» [2]. Одним словом, індивідуальний стиль являє собою інтегральну характеристику індивідуальності.

І. Спінул зазначає, що «індивідуальний стиль педагогічної діяльності це питання, які індивідуально-своєрідні способи і прийоми найбільш ефективні для педагогів з різними типологічними особливостями. Власне, індивідуальний стиль – конкретна система способів педагогічної діяльності, обумовлена стійкими особистими якостями і що складається за активного позитивного ставлення до своєї діяльності» [3].

О.Маркова у праці «Психологія праці вчителя» відзначає чотири найбільш характерні стилі діяльності педагога:

- а) емоційно-імпровізований;
- б) емоційно-методичний;
- в) міркувально-імпровізаційний;
- г) міркувально-методичний [4].

Відтак, успішність виробленого індивідуального стилю безпосередньо впливає на успішність професійного становлення викладача, зростання його майстерності та покращення комунікації з учнями. Індивідуальний стиль діяльності вчителя хореографії відображає рівень творчого самовираження та професіоналізму у своїй роботі. Ці аспекти є необхідними, адже часто ті, які нещодавно були студентами, не лише не реалізують свій потенціал, але й не можуть об'єктивно оцінити та розкрити свої індивідуальні уміння. А це все починається із вчителя, його індивідуального стилю та правильного підходу до учня/студента.

Л. Андрощук запропонувала власну класифікацію індивідуальних стилів діяльності вчителя хореографії на основі досліджених нею матеріалів:

- емоційно-творчий стиль (переважає творчість у взаємодії з емоціями, характерний для типу темпераменту «меланхолік»);
- творчо-індивідуальний (переважає особливість індивідуального вибору, характерний для «меланхолік+сангвінік; сангвінік+флегматик»);
- творчо-інтелектуальний (важливу роль відіграє самореалізація, мотивація на результат, характерний для темпераменту «сангвінік, холерик»);
- творчо-імпровізаційний (переважає повна внутрішня і зовнішня свобода, зосереджена увага на самореалізацію, характерний для різних типів темпераменту) [5, с. 20].

Ця класифікація важлива й цікава тим, що в ній повністю відсутня застосування принципів авторитарної педагогіки. Авторитарність тут розглядається як негативний чинник, на противагу виступають принципи гуманістичної педагогіки. Ще одна важлива деталь – визначення індивідуального стилю разом із типом темпераменту учнів. Психологи стверджують, що темперамент цінна характеристика будь-якої людини, і тому на нього потрібно зважати, особливо в ситуаціях навчально-педагогічного процесу. Професіоналізм вчителя й виступає в тому, аби своїми негативними моральними твердженнями не нашкодити процесу навчання й мотивації учня, тому важливо знати темперамент та його властивості. У висновку статті дослідниця подала «формулу» індивідуального стилю: індивідуальний стиль = організація діяльності + організація міжособистісних взаємодій + індивідуальність людини [5, с. 13].

Педагог відіграє над важливу роль у діяльності індивідуального стилю учня. Видатний балет-майстер А. Мессерер вважав, що «різноманітність творчих індивідуальностей породжує різноманітність методів викладання. Я виділяю в структурі індивідуального стилю діяльності вчителя хореографії рефлексію, саморегуляцію, інтелект, волю як складові індивідуальності педагога та стиль взаємодії, хореографічний стиль, стиль спілкування, стиль навчання – викладання на основі творчості як складові індивідуального стилю діяльності вчителя хореографії [6, с. 27].

На основі досліджених нами літературних та наукових джерел, опрацьованої літератури, сформували список аспектів, в яких проявляється індивідуальний стиль діяльності педагога-хореографа:

- методах і технологіях навчання, які він сам обрав або сформував;
- вихованні учнів та підлеглих;
- стилі спілкування та комунікації «вчитель-учень»;
- манерах особистої поведінки;
- реакції на конкретні ситуації, які не входять в нормативно-поведінкові правила учнів;
- способах педагогічного впливу на учнів;
- педагогічному іміджі.

Індивідуальність – вкрай важлива риса кожної людини, її неповторність та унікальність в умовах соціально-економічних, інформаційних та технологічних просторах цінується вище інших характеристик. Активність, творчість, здатність до міжособистісної комунікації, вдала реалізація та вміння приймати грамотні рішення формують цю індивідуальність. Тому на вчителя хореографа покладена дуже важлива відповідальність – не просто не зруйнувати індивідуальність свого вихованця, учня, студента, але й допомогти максимально її розкрити. Для цього потрібно мати педагогічну грамотність, професіоналізм в діяльності та індивідуальний стиль, сформований на високих моральних цінностях.

Отже, високу результативність у роботі з хореографами забезпечує найбільш оптимальні, ефективні способи та прийоми здійснення педагогічної діяльності. Правильно сформований, обдуманий та логічний стиль зумовлює виразність індивідуальності педагога, сприяє продуктивній комунікації «педагог-учень», мотивує демократичність та максимальне розкриття індивідуального потенціалу кожного учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нікітіна Н. М. Ведення у педагогічну діяльність : теорія та практика. М. : Академія, 2004. 288 с.
2. Мерлін В. С. Очерк інтегрального дослідження індивідуальності. М. : Педагогіка, 1986. 256 с.
3. Спінул І. В. Особливості індивідуального стилю діяльності майбутніх учителів хореографії. *Наукові записки* [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки. 2013. Вип. 120. С. 293–299.
4. Маркова А. К. Психологія праці вчителя М. : Академія, 1993. 192 с.
5. Андрощук Л. М. Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2009. 21 с.
6. Мессерер А. Уроки классического танца. СПб. : Лань, 2004. 400 с.